

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Cinsel istismara uğrayan ergenlerde bağlanma stili, ana-baba tutumu, depresyon ve anksiyetenin değerlendirilmesi

Evaluation of attachment style, parent's attitude, depression and anxiety in adolescents who are sexually abused

Şeyma Keleş Atasoy¹, Fevziye Toros², Gülen Güler Aksu², İpek İncel³

¹Mardin Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, Mardin, Turkey

²Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı, Mersin, Turkey

³Tarsus Amerikan Koleji, Mersin, Turkey

Cukurova Medical Journal 2022;47(3):1024-1032

Abstract

Purpose: In this article it was aimed to describe the sociodemographic attributes of the adolescents who were sexual abused child and the characteristics of the sexual abuse encountered by adolescents; it was also aimed to compare their attachment styles to their parents, attitudes of their parents, their scale scores of depression and anxiety between healthy control group who haven't had sexual abuse.

Materials and Methods: The research sample was formed by 34 adolescents in age range of 13-18 who had sexual abuse and 34 healthy adolescents in age range of 13-18 who haven't had sexual abuse. Sociodemographic data of all adolescents who joined the study were collected. Relationship Scales Questionnaire, Parental Attitude Scale, Children's Depression Inventory, State-Trait Anxiety Inventory were used to compare severity of depression and anxiety, parental attitudes, the attachment styles to the parents of adolescents who had sexual abuse and adolescents who haven't had sexual abuse.

Results: The average age of cases were calculated as 15.29±1.31. The fearful attachment subscale score average of sexual abuse group is significantly higher than the control group. The authoritarian attitude subscale score average of sexual abuse group is significantly higher than the control group. In addition, the depression and state-trait anxiety score average of sexual abuse group is significantly higher than the control group.

Conclusion: It is extremely important to define the sociodemographic characteristics, characteristics of abuse and risk factors of children and adolescents who have been sexually abused, to increase mother-child interaction, to have parent trainings for the realization of secure

Öz

Amaç: Bu çalışmada cinsel istismar mağduru ergenlerin sosyodemografik özelliklerinin ve uğradıkları cinsel istismarın özelliklerinin tanımlanması; bununla birlikte bu ergenlerin bağlanma stillerinin, ana-baba tutumlarının, depresyon ve anksiyete ölçek puanlarının cinsel istismara uğramayan kontrol grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini 13-18 yaş grubundaki cinsel istismara uğrayan 34 ergen ve cinsel istismara uğramayan 34 ergen oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan tüm ergenlerin sosyodemografik verileri toplanmıştır. Cinsel istismara uğrayan ve uğramayan ergenlerin bağlanma stillerini, ebeveyn tutumlarını, depresyon ve anksiyete şiddetini karşılaştırmak için İlişki Ölçekleri Anketi, Ana-baba Tutum Ölçeği, Çocuklar için Depresyon Ölçeği ve Durumluk-Süreklilik Kaygı Envanterinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Olguların yaş ortalaması 15,29±1,31 olarak saptanmıştır. Cinsel istismar grubunun korkulu bağlanma alt ölçek puan ortalamaları kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Cinsel istismar grubunun kontrol grubuna göre ebeveyn tutumları açısından otoriter tutum alt ölçek ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür. Cinsel istismar grubunun depresyon ve durumluk-süreklilik anksiyete puan ortalamasının kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek olduğu da saptanmıştır.

Sonuç: Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin sosyodemografik özelliklerinin, istismara ait özelliklerin ve risk faktörlerinin tanımlanması, anne ve çocuk etkileşiminin artırılması, güvenli bağlanmanın gerçekleşmesine yönelik ana-baba eğitimlerinin olması,

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Gulen Guler Aksu, Department of Child and Adolescent Psychiatry, Mersin University Medical Faculty, Mersin Turkey E-mail: dr.gulen@hotmail.com

Geliş tarihi/Received: 31.03.2022 Kabul tarihi/Accepted: 17.07.2022

attachment, to adopt a democratic parental attitude in terms of protecting the mental health of children and adolescents.

Keywords: Adolescent, anxiety, attachment style, depression, sexual abuse

demokratik ana-baba tutumunun benimsenmesi çocuk ve ergenlerin ruh sağlığını korumak açısından son derece önemlidir.

Anahtar kelimeler: Anksiyete, bağlanma stili, cinsel istismar, depresyon, ergen

GİRİŞ

Cinsel istismar; yetişkinlerin ya da kişiden yaş itibarıyla büyük olan birinin cinsel doyum amacıyla, karşısındaki kişinin iznini almadan ya da çocuğu kandırarak yaptığı tüm davranışlar olarak tanımlanmaktadır¹. Yapılan çalışmalarda erkeklerin %15'inin ve kadınların %25'inin çocukluk çağında cinsel istismara uğradıkları saptanmıştır. İstismarcıların genellikle çocuğun akrabalarından veya ailenin tanıdığı kişilerden olduğu görülmektedir².

Çalışmalar cinsel istismara uğrayan bireylerin kişiler arası ilişkilerde zorlandıklarını, sosyal ve psikolojik sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Bu bireylerde duygusal ve cinsel işlev bozuklukları siktir³. Çocukluğunda cinsel istismara maruz kalmış yetişkinlerin daha sık ruhsal bozukluk tanısı aldığı ve daha fazla psikosomatik belirtilerinin olduğu görülmüştür. Ayrıca cinsel istismar mağduru yetişkinlerin intihar düşüncelerinin daha fazla olduğu ve yaşam kalitelerinin daha kötü olduğu saptanmıştır⁴.

Bebek ve bağlanma figürü arasında duygusal bağın oluşmasında bağlanma figürünün davranışları önem arz eder. Bağlanma stili primer bakım veren kişinin bebeğin ağlaması, acıkması, huzursuz olması gibi ihtiyaç durumlarında ne kadar sürede ve nasıl tepki verdiği, tepkilerde ne kadar tutarlı olduğuna göre değişmektedir⁵. Yapılan bir çalışmada saplantılı bağlanma stili ile çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalma arasında ilişki olduğu saptanmıştır⁶. Çocukların denetimini ve sosyalleşmesini sağlamak için ebeveynlerin sergiledikleri tutumlar farklılık göstermektedir. Ana baba tutumları demokratik, otoriter, ilgisiz ve hoşgörülü olarak sınıflanmaktadır^{7,8}. Bir çalışmada istismara maruz kalma ihtimalinin, otoriter ebeveyn tutumu olan ailelerde daha yüksek olduğu bildirilmiştir⁹.

Bu çalışmada cinsel istismar mağduru ergenlerin sosyodemografik özelliklerinin ve uğradıkları cinsel istismarın özelliklerinin tanımlanması ve bununla birlikte bu ergenlerin bağlanma stillerinin, ana-baba tutumlarının, depresyon ve anksiyete ölçek puanlarının cinsel istismara uğramayan kontrol grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda test edilecek hipotezler:

H1: Cinsel istismar mağduru ergenlerde korkulu bağlanma stili görülme oranı yüksektir.

H2: Demokratik olmayan ebeveyn tutumları cinsel istismar mağduru ergen ailelerinde daha fazla görülmektedir.

H3: Cinsel istismar mağduru ergenlerde depresyon ve anksiyete siktir.

Literatürde cinsel istismara uğrayan ergenlerde depresyon ve anksiyetenin değerlendirildiği birçok çalışma mevcuttur. Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak istismarla ilişkili olabilecek sosyodemografik özellikler, bağlanma stili ve ana-baba tutumu değişkenleri bir arada değerlendirilmiştir. Bu açıdan çalışmamız cinsel istismara uğrayan ergenlerle yapılan diğer çalışmaları tamamlayıcı özelliktedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmamızda 01.01.2021-01.06.2021 tarihleri arasında Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Polikliniği'ne başvuran, 13-18 yaş grubundaki DSM-5 tanı ölçütlerine göre çocuğun cinsel kötüye kullanımı tanısı alan 34 ergen ve aynı yaş grubundaki 34 sağlıklı ergen değerlendirilmiştir. Çalışmaya dahil edilme kriterleri cinsel istismar grubu için; polikliniğimize başvuran ve cinsel istismara uğrayan 13-18 yaş grubundaki ergenler, klinik muayene ile kognitif yetileri etkileyecek derecede önemli tıbbi sorunu olmayanlar, yasal velisi katılmaya istekli olanlar, ebeveyni tarafından bilgilendirilmiş gönüllü onam formu imzalanmış olanlar olarak, kontrol grubu için ise; polikliniğimize başvuran ve cinsel istismara uğramayan 13-18 yaş grubu sağlıklı gönüllüler, klinik muayene ile kognitif yetileri etkileyecek derecede önemli tıbbi sorunu olmayanlar, yasal velisi katılmaya istekli olanlar ve ebeveyni tarafından bilgilendirilmiş gönüllü onam formu imzalanmış olanlar olarak belirlenmiştir. Çalışmadan dışlanma kriterleri her iki grup için, 13 yaş altı ve 18 yaş üstü olanlar, klinik muayene ile kognitif yetileri etkileyecek derecede önemli tıbbi sorunu saptanmış olan hastalar, ölçek ve anketleri tam doldurmamış

hastalar, bilgilendirilmiş onam formunu imzalamayanlar olarak belirlenmiştir. Çalışmamızda 70 ergene yaklaşılmış ancak mental retardasyon tanısı saptandığı için 2 olgu çalışma dışı bırakılmıştır.

Çalışma prosedürü

Mersin Üniversitesi Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Anabilimdalı'na başvurularak çalışma için örneklem sayısı önerisi alındı. Cinsel istismara uğrayan ve uğramayan ergenlerde bağlanma stili, ana-baba tutumu, depresyon ve anksiyetenin değerlendirildiği çalışmanın evreninin Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları polikliniğine başvuran çocuklardan, dahil edilme ve hariç tutulma kriterlerine uyan hastalardan oluşturulması planlandı. Çalışmada cinsel istismara uğrayan ve uğramayan ergenler olmak üzere toplam iki grup mevcuttur. Yapılması planlanan "Cinsel İstismara Uğrayan ve Uğramayan Ergenlerde Bağlanma Stili, Ana-Baba Tutumu, Depresyon ve Anksiyetenin Değerlendirilmesi" başlıklı çalışma için; çocukluk çağı depresyon ölçeği bakımından cinsel istismara uğramış grup ile kontrol grubu arasındaki farkı saptayabilmek için 0.80 (bağımsız iki grup t-testinde; büyük) etki büyüklüğünde^{10,11}, her grupta minimum 26 toplamda da minimum 52 kişinin, %5 tip 1 hata %80 güç ile çalışmaya dahil edilmesi planlandı¹³.

Çalışmaya dahil edilme ve dışlanma kriterlerine göre alınan tüm olguların sosyodemografik verileri toplandı. Cinsel istismar mağduru ergenler için cinsel istismarın süresi, sıklığı, niteliği, kim tarafından gerçekleştirildiği gibi verilerin sorgulandığı cinsel istismar formu araştırmacılar tarafından dolduruldu. Cinsel istismara uğrayan ve uğramayan ergenlerin bağlanma stillerini, ebeveyn tutumlarını, depresyon ve anksiyete şiddetini karşılaştırmak için İlişki Ölçekleri Anketi, Ana-baba Tutum Ölçeği, Çocuklar için Depresyon Ölçeği ve Durumluk-Süreklilik Kaygı Envanterinden yararlanıldı.

Çalışmamız Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 11.11.2020 tarihli 2020/754 sayılı kararı ile onayı alınarak yapılmıştır.

Psikometrik Testler

İlişki Ölçekleri Anketi

İlişki ölçekleri anketi 17 maddeden oluşan bir öz bildirim ölçeğidir. Her bir madde 1-7 arasında puanlanır. Bowlby'nin bağlanma teorisindeki içsel işleyiş modelini temel alan anket Griffin ve

Bartholomew tarafından geliştirilmiştir. Bağlanma güvenli, korkulu, kayıtsız ve saplantılı olarak sınıflandırılır. Anketin alfa değerlerinin .41 ile .71 arasında olduğu saptanmıştır¹³. Katılımcılar yakın ilişkilerindeki duyguları ile ilgili olan her bir cümle için puan vermektedir. Bağlanma prototipini gösteren maddelerin puanlarının toplanıp ortalaması alınır ve en yüksek puanlanan bağlanma stili kişinin bağlanma stilidir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Sümer ve Güngör tarafından yapılan bu ölçek ergenlerin bağlanma stillerini ölçmek için kullanılır. Anketin alt ölçeklerine ait iç tutarlılık katsayılarının .27 ile .61 arasında olduğu saptanmıştır¹⁴.

Ana-baba Tutum Ölçeği

Ana-baba tutum ölçeği, Kuzgun tarafından geliştirilmiş ve Eldeleklili tarafından yeniden gözden geçirilmiş 40 maddeden oluşan ve beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki her madde için cevaplar 1'den 5'e kadar derecelendirilmiştir. Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5) şıklarından birini işaretlemeye göre puan alınmaktadır. Katılımcılardan her maddeyi okuyup, ana ve babaları için en uygun olan cümleye işaret koymaları istenmiştir. 1'den 5'e kadar derecelenmiş bu puanlar üzerinden hesaplama yapılmıştır. Demokratik ana-baba tutumu alt ölçeği ve koruyucu-istekçi ana baba tutum alt ölçeği 15 maddeden, otoriter ana-baba tutumu alt ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır. Demokratik ve koruyucu-istekçi alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 75 iken en düşük puan 15'tir. Otoriter alt ölçek puanı ise en düşük 10 en yüksek 50 puan olarak hesaplanmaktadır. Demokratik alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı; 0,89 iken, kararlılık katsayısı; 0,92'dir. Koruyucu-istekçi alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı; 0,82 iken, kararlılık katsayısı; 0,75'tir. Otoriter alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı 0,78 iken, kararlılık katsayısı; 0,79'dur¹⁵.

Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği

Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği Kovacs(1981) tarafından çocuk ve ergenlerde depresyonu değerlendirmek için hazırlanmıştır. Ölçek toplam 27 maddeden oluşmakta olup, her maddede üç cümle bulunmaktadır. Çocuktan son iki haftasına en uygun cümleyi işaretlemesi istenir. Her cümle belirtinin şiddetine göre 0, 1 ya da 2 olarak puanlanır. Ölçeğin patoloji kesim noktası 19 puandır. Türkçe formu Öy (1990) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerliğini belirlemek üzere yapılan analizlere göre, iç tutarlılık katsayısı .86; dört hafta arayla yapılan test-

tekrar test güvenilirliği ise .72 olarak saptanmıştır¹⁶.

Çocuklar İçin Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri

Spielberger ve ark. tarafından geliştirilen Çocuklar İçin Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, bireylerin durumluk ve sürekli anksiyete düzeylerini ölçer¹⁷. Sürekli Kaygı Ölçeği 20 maddeden oluşur ve çocuktan kendini 'genellikle' nasıl hissettiğine göre en uygun cümleyi seçmesi istenir. Her durum için 'sık sık' seçeneği 3 puana, 'hemen hemen hiç' seçeneği 1 puana karşılık gelir. Durumluk Kaygı Ölçeği de 20 maddeden oluşur ve çocuklardan 'o anda' kendilerini nasıl hissettiklerine göre ilgili 3 cümleden birini işaretlemeleri istenir. Her bir madde için en düşük puan 1, en yüksek puan 3 tür. Her iki ölçekten en düşük 20, en yüksek 60 puan alınabilir. Yüksek puanlar daha yüksek kaygı düzeyine işaret etmektedir. Envanter öz bildirim ölçeğidir ve ülkemizde geçerlik ve güvenilirlik çalışması Özusta tarafından yapılmıştır. Durumluk Kaygı Envanteri için Cronbach alfa katsayısı .82, Sürekli Kaygı Envanteri için ise .81 olarak saptanmıştır¹⁸.

İstatistiksel analiz

Tanımlayıcı istatistikler, sürekli değişkenler için ortalama \pm standart sapma şeklinde verilirken kategorik değişkenler için yüzde ve frekansları kullanılmıştır. Normallik varsayımı Shapiro-Wilks ve Kolmogorov-Smirnov testler ile sınanmıştır. Normallik varsayımı sağlandığından ötürü, bağımsız yapıda iki gruba sahip olan değişkenlerin karşılaştırılmasında student t-testi kullanılmıştır. İki'den fazla gruba sahip olan değişkenler için tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA), Bonferroni post-hoc yöntemi ile kullanılmıştır. Kategorik yapıdaki değişkenlerin analizlerinde Ki-kare testinden yararlanılmıştır. Tüm analizlerde istatistiksel olarak anlamlılık derecesi (p değeri) 0,05 olarak belirlenmiştir. Tüm analizler Statistica 13 paket programı ile yapılmıştır.

BULGULAR

Cinsel istismara uğrayan grubun yaş ortalaması $15,29 \pm 1,31$ iken; kontrol grubunun yaş ortalaması ise $15 \pm 1,48$ 'di. Her iki grubun %91,2(n=31)'si kız, %8,8(n=3)'ü erkekti. Cinsel istismar grubunun %23,5(n=8)'i ilkokuldan sonra okulu bırakmışken, kontrol grubunun tamamı eğitimine devam etmekteydi (Tablo 1).

Annenin mesleğini ev hanımı ve çalışan olarak iki alt grupta incelediğimizde olgu grubundaki annelerin çalışma oranının kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha düşük olduğu saptandı (p=0,043). Annenin ruhsal hastalığına ilişkin verilere bakıldığında; cinsel istismar grubunda 3, kontrol grubunda ise 1 ergenin annesinde major depresif bozukluk mevcuttu. Annede ruhsal hastalık durumu açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı (p=0,614). Anne eğitim durumunu ortaokul ve altı ile lise ve üzeri olarak gruplandırdığımızda her iki grup arasında anne eğitim durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (p=0,001) (Tablo 1).

Babanın ruhsal hastalığına ilişkin verilere bakıldığında; kontrol grubunda 1 ergenin babasında ruhsal hastalık mevcutken, cinsel istismar grubunun tamamında babada ruhsal hastalık yoktu. Bu bozukluk kontrol grubunda şizofreniydi. Baba eğitim durumunu ortaokul ve altı ve lise ve üzeri olarak gruplandırdığımızda her iki grup arasında baba eğitim durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (p=0,007) (Tablo 1).

Olgularda en sık görülen cinsel istismar türü vajinal penetrasyon iken (%52,9, n=18), en az görülen cinsel istismar türü sözel istismar ve pornografi izleme-exhibisyonizm (%2,9, n=1) olarak bulundu. Olguların %17,6(n=6)'sının sonbaharda, %23,5(n=8)'inin kış aylarında, %11,8(n=4)'ünün ilkbaharda, %47,1(n=16)'inin yaz aylarında istismara uğradığı görüldü. Olguların %91,2'sinin bir kişi tarafından istismara uğradığı, kalan 3 olguda ise istismar eden kişi sayısının 3, 5 ve 12 olduğu görüldü. İstismar eden kişilerin yaşlarına dair verilere göre ortalama yaşları $26,38 \pm 12,25$, iken; en büyük istismarcı yaşı 67, en küçük istismarcı yaşı 13 olarak bulundu. İstismar eden kişilerin tamamının erkek olduğu görüldü. İstismar eden kişilerin mağdurla yakınlığına dair veriler incelendiğinde %41,2(n=14)'sinde istismarcının aile içinden olduğu, %44,1(n=15)'inde aile dışı tanıdık olduğu, %14,7(n=5)'sinde ise yabancı olduğu görüldü. Olguların %35,3(n=12)'üne ailesi tarafından cinsel eğitim verilirken, %64,7(n=22)'si cinsel eğitim almamıştı.

Bağlanma stiline ilişkin verilere bakıldığında; cinsel istismar grubunun korkulu bağlanma alt ölçek puan ortalamaları kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulundu (p<0,001). Kontrol grubunda kızların korkulu ve kayıtsız bağlanma alt ölçek puan ortalaması erkeklerden anlamlı olarak yüksek bulundu

(sırasıyla $p=0,035$, $p=0,045$). Cinsel istismar grubunda ise erkeklerin güvenli bağlanma alt ölçek puan ortalamasının kızlardan anlamlı olarak yüksek olduğu görüldü ($p=0,002$). (Tablo 2 ve Tablo 3).

Tablo 1. Sosyodemografik özellikler

		Hasta (n=34)	Kontrol (n=34)	P
Cinsiyet	Erkek (n=6)	3 (%8,8)	3 (%8,8)	0,771
	Kız (n=62)	31 (%91,2)	31 (%91,2)	
Yaş (yıl)		15,29 ± 1,31 (13,00 - 18,00)	15,00 ± 1,48 (13,00 - 18,00)	0,389
Eğitim Durumu	İlkokulu bitirmiş, okumuyor	8 (%23,5)	0 (%0)	0,142
	Orta 3	2 (%5,9)	6 (%17,6)	
	Lise 1	11 (%32,4)	12 (%35,3)	
	Lise 2	4 (%11,8)	6 (%17,6)	
	Lise 3	6 (%17,6)	5 (%14,7)	
	Lise 4	3 (%8,8)	5 (%14,7)	
Annenin Eğitim Düzeyi	Ortaokul ve altı	29 (%85,3)	15 (%44,1)	0,001
	Lise ve üzeri	5 (%14,7)	19 (%55,9)	
Annede Ruhsal Hastalık	Var	3 (%8,8)	1 (%2,9)	0,614
	Yok	31 (%91,2)	33 (%97,1)	
Babanın Eğitim Düzeyi	Ortaokul ve altı	24 (%70,6)	12 (%35,3)	0,007
	Lise ve üzeri	10 (%29,4)	22 (%64,7)	
Babada Ruhsal Hastalık	Var	0 (%0,0)	1 (%2,9)	>0,05
	Yok	34 (%100)	33 (%97,1)	

Tablo 2. Bağlanma Stili Alt Ölçek puan ortalamaları

	Kontrol Ortalaması ± Standart Sapma	Hasta Ortalaması ± Standart Sapma	P
Güvenli Bağlanma	4,00±1,19	3,45±1,23	0,064
Korkulu Bağlanma	4,04±1,34	5,27±1,43	<0,001
Saplantılı Bağlanma	3,40±1,00	3,95±1,41	0,067
Kayıtsız Bağlanma	4,48±1,29	4,76±1,26	0,365

Tablo 3. Bağlanma Stili Alt Ölçek puan ortalamalarının cinsiyetle ilişkisi

	Kontrol		P	Hasta		P
	Kız Ortalaması ± Standart Sapma	Erkek Ortalaması ± Standart Sapma		Kız Ortalaması ± Standart Sapma	Erkek Ortalaması ± Standart Sapma	
Güvenli Bağlanma	3,90±1,18	5,07±0,70	0,105	3,34±1,23	4,60±0,35	0,002
Korkulu Bağlanma	4,19±1,24	2,50±1,64	0,035	5,35±1,39	4,42±1,94	0,285
Saplantılı Bağlanma	3,38±1,01	3,58±0,95	0,740	3,96±1,45	3,83±1,13	0,885
Kayıtsız Bağlanma	4,61±1,27	3,20±0,69	0,045	4,83±1,28	4,13±0,95	0,372

Ana-baba tutumuna ilişkin veriler değerlendirildiğinde; her iki grup arasında demokratik ve koruyucu-istekçi tutum alt ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı

(sırasıyla $p=0,542$, $p=0,923$). Cinsel istismar grubunun kontrol grubuna göre otoriter tutum alt ölçek ortalamalarının ise anlamlı olarak yüksek olduğu görüldü ($p<0,001$) (Tablo 4).

Tablo 4. Ana-Baba Tutumu Alt Ölçek Puan Ortalamaları

	Hasta Ortalaması \pm Standart Sapma	Kontrol Ortalaması \pm Standart Sapma	P
Demokratik aile	46,85 \pm 7,97	47,91 \pm 6,16	0,542
Koruyucu aile	41,06 \pm 8,36	41,24 \pm 6,61	0,923
Otoriter aile	31,79 \pm 4,08	26,82 \pm 4,28	<0,001

Cinsel istismar grubunun depresyon puan ortalamasının kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek olduğu görüldü ($p<0,001$) (Tablo 5). Cinsel istismar türü ile depresyon arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; vajinal penetrasyona maruz kalan ergenlerin depresyon puan ortalamaları 29,17 \pm 9,06, anal penetrasyona maruz kalan ergenlerin depresyon puan ortalamaları 18,60 \pm 9,63, diğer cinsel istismar türlerine maruz kalan ergenlerin

depresyon puan ortalaması ise 23,27 \pm 9,75 olarak saptandı. Gruplar arasında depresyon puan ortalaması açısından anlamlı fark olmadığı görüldü.

Cinsel istismar grubunun durumluk ve sürekli anksiyete puan ortalamasının kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek olduğu görüldü ($p<0,001$) (Tablo 5).

Tablo 5. Olgu ve Kontrol Gruplarının Depresyon, Durumluk ve Sürekli Anksiyete Puan Ortalamaları

	Hasta Ortalaması \pm Standart Sapma	Kontrol Ortalaması \pm Standart Sapma	P
Depresyon Puan Ortalaması	25,71 \pm 9,92	10,50 \pm 6,47	<0,001
Durumluk anksiyete puan ortalaması	32,74 \pm 5,35	47,56 \pm 8,35	<0,001
Sürekli anksiyete puan ortalaması	34,82 \pm 7,20	47,65 \pm 8,22	<0,001

TARTIŞMA

Bu çalışma cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin korkulu bağlanma göstermesi, ebeveynlerinin daha otoriter tutum sergilemesi ve depresyon anksiyete düzeylerinin önemli derecede yüksek olması bulguları ile dikkat çekmektedir.

Çalışmamızda cinsel istismar grubunun %23,5'i ilkokuldan sonra okulu bırakmışken, kontrol grubunun tamamı eğitimine devam etmekteydi. Ülkemizde yapılan bir çalışmada cinsel istismar mağduru çocukların okula gitmeme oranı %22 olarak saptanmış ve kontrol grubuna kıyasla bu oranın anlamlı olarak yüksek olduğu bildirilmiştir¹⁹. Çalışmamızın cinsel istismar grubunun eğitim durumuyla ilgili verileri literatürle uyum göstermektedir. Bununla birlikte; okulu bırakan çocuk ve ergenlerin eğitime dahil edilmesi cinsel istismara karşı koruyucu bir önlem olarak düşünülebilir²⁰.

Literatürde annenin eğitim düzeyinin düşük olmasıyla cinsel istismara maruz kalma arasında ilişki olduğunu

belirten birçok çalışma mevcuttur^{21,22,23}. Çalışmamızda da literatürle uyumlu olarak anne eğitim durumunu ortaokul ve altı ve lise ve üstü olarak iki grupta değerlendirdiğimizde; cinsel istismar grubunda kontrol grubuna göre anne eğitim seviyesinin anlamlı olarak daha düşük olduğu görüldü ($p=0,001$).

Yapılan bir çalışmaya göre; babanın eğitim seviyesi ile çocuğun maruz kaldığı cinsel istismar sıklığı arasında ve ebeveynlerin eğitim yılı ile çocuğun uğradığı istismar süresi arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır²⁴. Çalışmamızda da alan yazını uyumlu olarak cinsel istismar grubunda baba eğitim düzeyinin kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür ($p=0,007$). Çalışmamızdaki veriler literatürle birlikte değerlendirildiğinde; anne ve babanın eğitim seviyesinin yüksek olmasının cinsel istismara uğrama açısından koruyucu bir faktör olduğu dolayısıyla ebeveyn eğitimine yönelik uygulamaların önemli olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Çalışmamızdaki olgularda en sık görülen cinsel istismar türü vajinal penetrasyon olarak bulunmuştur. Literatürde de çalışmamızdaki bulgularla uyumlu olarak %54 ve %57 oranında cinsel penetrasyon türüne maruz kalındığını belirten çalışmalar mevcuttur^{25,26}. Bununla birlikte en sık görülen cinsel istismar türünün dokunma, okşama ve sürtünme olduğu; bu istismar türünü kız çocuklarda vajinal penetrasyonun, erkek çocuklarda ise anal penetrasyonun takip ettiğini bildiren çalışmalar da literatürde yer almaktadır^{27,28}.

Çalışmamızda cinsel istismar grubunun %64,7'sinde ailesi tarafından cinsel eğitim verilmediği görülmüştür. Sanderson'a göre cinsel eğitim verirken çocuğa vücudunun kendisine ait olduğu, mayo ile kapatılan bölgelerin özel bölgeler olduğu bilgisi verilmelidir. Çocuğun dokunulmaya hayır diyebileceği, birileri tarafından kötü muameleye maruz kaldığında yardım istemesi gerektiği ve bu durumda çocuğa kızılmayacağı anlatılmalıdır. İstismar durumunda bağırarak kaçmak, tekmelemek gibi davranışlarda bulunabileceği söylenmelidir²⁹.

Çalışmamızda cinsel istismar grubunun korkulu bağlanma alt ölçek puan ortalamaları kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). Bir çalışmada cinsel istismara maruz kalan çocuğun sağlıklı bir şekilde kopmayı gerçekleştiremediği ve saplantılı bağlanma stiline daha yatkın olduğu belirtilmiştir⁶. Çalışmamızda ise cinsel istismara uğrayan ergenlerde korkulu ve kayıtsız bağlanma alt ölçek puan ortalamalarının diğer saplantılı ve güvenli alt ölçek puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ülkemizde yapılan bir çalışmada mevcut çalışmamızla uyumlu olarak cinsel istismara uğrayan ergenlerin kayıtsız ve korkulu bağlanma alt ölçek puan ortalamalarının, saplantılı ve güvenli bağlanma alt ölçek puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür³⁰. Aspelmeier ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada, cinsel istismara uğrayan çocukların ebeveyn ve akranlarıyla güvensiz bağlanmadan kaynaklanabilecek zayıf ilişkiler kurduğu gözlenmiştir. Aynı çalışmada güvenli bağlanmanın istismara bağlı travmatik belirtileri azalttığı da belirtilmiştir³¹. Çalışmamızdaki bir diğer bulgu kontrol grubunda kızların korkulu ve kayıtsız bağlanma alt ölçek puan ortalamasının erkeklerden anlamlı olarak yüksek bulunmasıdır. (sırasıyla $p=0,035$, $p=0,045$). Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda da çalışmamızla uyumlu olarak kızların korkulu bağlanma stili puan ortalamaları erkeklerden anlamlı olarak yüksek

bulunurken, kayıtsız bağlanma stiline cinsiyetler arasında anlamlı fark saptanmamıştır^{13,32}. Ülkemizde erkeklerin daha rahat ve özgür bir tutumla, kızların ise daha koruyucu bir tutumla yetişmesinin bağlanma stilineki bu farka neden olduğu söylenebilir³³.

Çalışmamızda her iki grup arasında demokratik ve koruyucu ana-baba tutum alt ölçek ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmezken; cinsel istismar grubunun kontrol grubuna göre otoriter tutum alt ölçek ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür ($p<0,001$). Ülkemizde yapılan bir çalışmada da cinsel istismar olgularının kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek oranda güvensiz bağlanmaya ve otoriter-koruyucu istekçi ana-baba tutumlarına sahip oldukları görülmüştür³⁴. Çalışmamız kesitsel bir çalışma olduğundan otoriter ana-baba tutumu mu çocukları cinsel istismara daha açık hale getiriyor, yoksa cinsel istismar mı otoriter ana-baba tutumuna yol açıyor sonucuna ulaşmak mümkün değildir. Cinsel istismar ve otoriter ana-baba tutumu arasındaki neden-sonuç ilişkisini kurabilmek için uzunlamasına yapılacak kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmamızda cinsel istismar grubunun depresyon, durumluk ve sürekli anksiyete puan ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür ($p<0,001$). Literatürde cinsel istismara uğrayan kişilerin sıklıkla depresyon ve anksiyete bozukluğu tanılarının olduğu göz önünde bulundurulduğunda çalışmamızda yer alan cinsel istismar grubunun depresyon ve anksiyete puanlarının yüksek olması beklenen bir bulgudur³⁵.

Çalışmamızda cinsel istismara dair ailesel ve bireysel özellikler, depresyon, anksiyete düzeyleri değerlendirildiği için çalışmamızın koruyucu ruh sağlığı ve istismar mağduru ergenlerin tanı ve tedavi süreci açısından önemli olduğu düşünülmektedir. COVID-19 pandemisi nedeniyle örneklem sayısının az olması, kesitsel bir çalışma olması, verilerin tek merkezli toplanması, uygulanan ölçeklerin özbildirimine dayanması nedeniyle hatırlama ve bildirim yanlılığı olasılığı çalışmanın kısıtlılıklarıdır. Bu konuda yapılacak daha geniş örneklemlili, çok merkezli takip çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu da söylenmelidir.

Sonuç olarak; cinsel istismarın neden olabileceği depresyon ve anksiyete bozukluğu gibi psikiyatrik tanılarının tedavisi için düzenli psikiyatrik muayenelerin yapılması önemlidir. İstismar mağduru çocuğun bağlanma stili, ana-baba tutumu gibi bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak psikososyal

bir rehabilitasyon programı planlanmalıdır. Ailelere yönelik cinsel istismar hakkında eğitim programları oluşturulmalı, bu programlarda ana-baba tutumuna ve çocukla kurulacak bağlanmanın önemine yer verilmelidir. Çalışmamızda istismar mağduru ergenlerin ebeveyn eğitim düzeyinin daha düşük olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu gruba yapılacak eğitimlerin istismarı önleme açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin sosyodemografik özelliklerinin, istismara ait özelliklerin ve risk faktörlerinin tanımlanması, anne ve çocuk etkileşiminin artırılması, güvenli bağlanmanın gerçekleşmesine yönelik ana-baba eğitimlerinin olması, demokratik ana-baba tutumunun benimsenmesi çocuk ve ergenlerin ruh sağlığını korumak açısından son derece önemlidir.

Yazar Katkıları: Çalışma konsepti/Tasarımı: FT, ŞKA; Veri toplama: ŞKA, İİ; Veri analizi ve yorumlama: FT, GGA; Yazı taslağı: ŞKA, FT, GGA; İçeriğin eleştirel incelenmesi: FT, GGA, ŞKA, İİ; Son onay ve sorumluluk: ŞKA, FT, GGA, İİ; Teknik ve malzeme desteği: ŞKA, FT; Süpervizyon: FT, GGA; Fon sağlama (mevcut ise): yok.

Etik Onay: Bu çalışma için Mersin Üniversitesi Rektörlüğü Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 11.11.2020 tarih ve 23/754 sayılı karar ile etik onay alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Yazarın Notu: Bu makale daha önce herhangi bir bilimsel bir toplantıda sunulmamıştır.

Bu çalışma birinci yazarın uzmanlık tezinden üretilmiştir.

Author Contributions: Concept/Design : FT, ŞKA; Data acquisition: ŞKA, İİ; Data analysis and interpretation: FT, GGA; Drafting manuscript: ŞKA, FT, GGA; Critical revision of manuscript: FT, GGA, ŞKA, İİ; Final approval and accountability: ŞKA, FT, GGA, İİ; Technical or material support: ŞKA, FT; Supervision: FT, GGA; Securing funding (if available): n/a.

Ethical Approval: Ethical approval was obtained for this study from the Clinical Research Ethics Committee of the Rectorate of Mersin University with the decision dated 11.11.2020 and numbered 23/754.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support

Acknowledgement: This article has not been presented at any scientific meeting before.

This study is produced from the first author's thesis.

KAYNAKLAR

- Johnson CF. Child sexual abuse. *Lancet*. 2004;364:462-70.
- Newton S, Gerrits J. *Child Abuse*. New York, Crabtree Publishing Company, 2011.
- Canton Cortes D, Cortes MR, Canton J. Child sexual abuse, attachment style, and depression: The role of the characteristics of abuse. *J Interpers Violence*. 2015;30.3:420-36.
- Nickel MK, Tritt K, Mitterlehner FO, Leiberich P, Nickel C, Lahmann C et al. Sexual abuse in childhood and youth as psychopathologically relevant life occurrence: Cross-sectional survey. *Croat Med J*. 2004;45:483-89.
- Cyr C, Michel G, Poulin C, Pascuzzo K, Dumais M, Losier V et al. Attachment theory in the assessment and promotion of parental competency in child protection cases. In *Child Abuse and Neglect A Multidimensional Approach* (Ed A Muerl):59-73. London, InTech, 2012.
- Deniz ME. Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2006;22:89-99.
- Demir EK, Şendil G. Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*. 2008;21:15-25.
- Üredi I, Erden M. Öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarının yordayıcısı olarak algılanan anne baba tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2009;781-811.
- Rodriguez C. Personal contextual characteristics and cognitions predicting child abuse potential and disciplinary style. *J Interpers Violence*. 2010;25:315-35.
- Erdfelder E, Faul F, Buchner A. GPOWER: A general power analysis program. *Behav Res Methods Instrum Comput*. 1996;28:1-11.
- Alpar R. Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlilik. Ankara, Detay Yayıncılık, 2010.
- Taşdelen B. Deneysel Çalışmalarda Tasarım Ve Örneklem Genişliği Problemi (Kavram, Planlama, Tahmin). Ankara, Detay Yayıncılık. 2017.
- Griffin DW, Bartholomew K. The metaphysics of measurement: The case of adult attachment. In *Attachment processes in adulthood. Advances in personal relationships* (Eds D Perlman, K Bartholomew):17-52. London, Jessica Kingsley Publishers, 1994.
- Sümer N, Güngör D. Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*. 1999;43:35-106.
- Kuzgun Y, Eldeleklioğlu J. Anne baba tutumları ölçeği In *PDR'de Kullanılan Ölçekler* (Ed Y Kuzgun, F Bacanlı). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım. 2005.
- Yarapsanlı B. Çocuklarda depresyon belirtilerinin yordanmasında yaşanmış olumsuz olaylar, algılanan anne-baba tutumu, öğrenilmiş çaresizlik ve umutsuzluğun rolü (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Maltepe Üniversitesi, 2011.
- Spielberger CD, Gorsuch RL, Lushene RE. *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory*. California, Consulting Psychologist Press. 1970.
- Özusta Ş. Çocuklar için durumluk-sürekli kaygı envanterinin uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 1995;10:32-44.
- Önen Ö. Cinsel istismara uğrayan ergenlerde bireysel, ailesel ve istismara ait özelliklerin tanımlanarak, istismara uğrama ve psikiyatrik bozukluk oluşumu üzerine etkilerinin araştırılması: kontrollü bir çalışma

- (Uzmanlık Tezi). İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2009.
20. Gölge ZB. Cinsel travma sonrası oluşan ruhsal sorunlar. *Nöropsikiyatri Arşivi*. 2005;42:19-28.
 21. Özen N, Şener Ş. Çocuk ve ergende cinsel istismar. *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*. 1997;2:473-91.
 22. Akbaş S, Turla A, Karabekiroğlu K. Cinsel istismara uğramış çocuklar. *Adli Bilimler Dergisi*. 2009;24-32.
 23. Priebe G, Svedin CG. Child sexual abuse is largely hidden from the adult society: An epidemiological study of adolescents disclosures. *Child Abuse Neglect*. 2008;12:1095-108.
 24. Şimşek Ş, Gençoğlu S. Cinsel istismar mağdurlarında istismar süresi ve sıklığı ile travma belirtileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dicle Medical Journal*. 2014;1:166-71.
 25. Er T. Cinsel istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin anksiyete, depresyon ve benlik algısı açısından karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Maltepe Üniversitesi, 2010.
 26. Carlstedt A, Forsman A, Soderstrom H. Sexual child abuse in a defined Swedish area 1993-97: a population-based survey. *Arch Sex Behav*. 2001;5:483-93.
 27. Fiş NP, Arman A, Kalaça S, Berkem M. Psychiatric evaluation of sexual abuse cases: A clinical representative sample from Turkey. *Child Youth Serv Rev*. 2010;32:1285-90.
 28. Çöpür M, Üneri ÖŞ, Aydın E, Bahalı MK, Tanıdır C, Güneş H et al. İstanbul ili örnekleminde çocuk ve ergen cinsel istismarlarının karakteristik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2012;13:46-50.
 29. Sanderson C. Anne Baba ve Öğretmenler İçin Çocuğun Cinsel Eğitimi ve Tacizden Korunma Rehberi. (Çeviren A Hekimoğlu-Gül, F). İstanbul, Sistem Yayıncılık. 2010.
 30. Demirbaş S. Cinsel istismar mağduru ergenlerde bağlanma stili, depresyon, anksiyete, stres, stresle başa çıkma tarzları ve aleksitimi ilişkisi (Uzmanlık Tezi). İstanbul, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi. 2017.
 31. Aspelmeier JE, Elliott AN, Smith CH. Childhood sexual abuse, attachment, and trauma symptoms in college females: The moderating role of attachment. *Child Abuse Neglect*. 2007;5:549-66.
 32. Yıldız C. Üniversite öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları ayrılık kaygısı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Konya, Selçuk Üniversitesi. 2008.
 33. Erözkan A. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2004;2:155-75.
 34. Şahbudak B. Aile içi ve aile dışı cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerin annelerinin geçmiş travma öyküsü ve bağlanma özelliklerinin birbirleriyle ve sağlıklı kontrollerle karşılaştırılması (Uzmanlık Tezi). İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2018.
 35. Ovayolu N, Uçan Ö, Serindağ S. Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2007;4:13-22.